

Παρουσίαση του project «Ένδυμα και νόμος» και των δράσεων που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα

To project

Το ερευνητικό διεπιστημονικό project σε εξέλιξη, με τίτλο «Ένδυμα και νόμος», αποτελεί πρωτοβουλία τριών νέων επιστημόνων, της δρ. Χρύσας Καπαρτζιάνη, της Μυρσίνης Πήχου και του δρ. Θεόδωρου Χίου. Προερχόμενοι από διαφορετικά επιστημονικά πεδία –τη νομική επιστήμη και την ιστορία της τέχνης και του ενδύματος– ένωσαν, τον Φεβρουάριο του 2014¹, τις δυνάμεις τους με στόχο να μελετήσουν την ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα και πολύπλευρη σχέση του ενδύματος με τον νόμο στη νεότερη ελληνική ιστορία.

Από τη δικτατορία του Θεόδωρου Πάγκαλου ή τις σχολικές ποδιές και το ιδιώνυμο έγκλημα για την κουκούλα, η ιστορία του ελληνικού δικαίου είναι πλούσια σε περιορισμούς και προσδιορισμούς του ενδύματος από ρυθμιστικούς κανόνες (νόμους, διατάξεις, διατάγματα, εγκυκλίους, κ.λπ.), οι οποίοι αναφέρονται και ρυθμίζουν τις διάφορες «όψεις» του ενδύματος. Το project επικεντρώνεται στη σχέση κανόνων δικαίου με τη μόδα ή το ακαδημαϊκό ένδυμα και τη στολή εργασίας/φυλακής/εκπαίδευσης/αθλητισμού, στις ρυθμίσεις ως προς την πολυτέλεια του ενδύματος, στο εθιμικό δίκαιο και το ένδυμα, και στην εφαρμογή του δικαίου διανοητικής ιδιοκτησίας στο ένδυμα και στη μόδα.

Με αφετηρία τη νομοθεσία και νομολογία, καθώς και με ενδυματολογικά τεκμήρια και οπτικές αναπαραστάσεις, και σε συνεργασία με άλλους επιστήμονες από τον χώρο του ενδύματος, του δικαίου, των μουσείων και άλλων αρμόδιων φορέων, το project εξετάζει τις ποικίλες όψεις του θέματος. Σε κάθε περίπτωση που μελετάται, η μεθοδολογία της έρευνας αναπτύσσεται με βάση κυρίως τα παρακάτω ερωτήματα:

- Για ποιους λόγους δημιουργούνται και ποιους σκοπούς εξυπηρετούν οι κανόνες δικαίου που σχετίζονται με το ένδυμα;
- Ποια είναι η σχέση τους με το ιστορικό πλαίσιο της περιόδου στην οποία δημιουργούνται και την αναζήτηση ταυτοτήτων;
- Λειτουργούν ως ένα μέσο διαχωρισμού των κοινωνικών τάξεων ή περιορισμού της ατομικής ελευθερίας;
- Επετεύχθη η εφαρμογή τους;
- Πώς σκιαγραφείται και αλληλεπιδρά η σχέση ενδύματος και νόμου με το κοινωνικό γίγνεσθαι;

1. Το 2017 έγινε μέλος της ομάδας ο Σπύρος Κουλοχέρης, δικηγόρος και υποψήφιος διδάκτωρ της Ιστορίας του Δικαίου στη Νομική Σχολή ΕΚΠΑ.

- 26 |
- Πώς επηρεάζουν τη «μόδα» της εποχής;
 - Πώς χρησιμοποιείται ο νόμος για το ένδυμα ως όχημα για τη χάραξη και εφαρμογή πολιτικών;

Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας: Οι δράσεις μέχρι σήμερα

Μέχρι τον Νοέμβριο του 2015 η ομάδα είχε παρουσιάσει τα αποτελέσματα της έρευνας σε συνέδρια τόσο στη χώρα μας όσο και στο εξωτερικό. Παράλληλα, η διεπιστημονικότητα και το εύρος του όλου εγχειρήματος, αλλά και το ενδιαφέρον της ομάδας να αναπτύσσει νέες συνεργασίες και να δοκιμάζει νέους τρόπους επικοινωνίας με το κοινό, την ώθησαν στη διοργάνωση και επιμέλεια δραστηριοτήτων που φωτίζουν διαφορετικές πτυχές του θέματος. Κοινό σημείο στις δράσεις αυτές ήταν η χρήση νέων τεχνολογιών και η ενεργή συμμετοχή του κοινού. Πιο συγκεκριμένα:

(α) Συμμετοχή σε συνέδρια. Τα πιο σημαντικά συνέδρια στα οποία έχει συμμετάσχει η ομάδα μέχρι σήμερα:

- Συνέδριο «The Legality of Dress: Historical and Modern Approaches to the Control of Clothing and Textile Production», με τις εισηγήσεις «Control of Clothing and Tattoos: A Copyright Law Perspective» του Θεόδωρου Χίου, και «Thirty Centimetres above the Ground: The Regulation Length for Greek Skirts during the Dictatorship of General Theodoros Pangalos, 1925-1926»² της Χρύσας Καπαρτζιάνη και της Μυρσίνης Πήχου (διοργάνωση: Σωματείο Association of Dress Historians, Λονδίνο, 12/07/2014).
- 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο για το δίκαιο και τη βιομηχανία της μόδας, «Fashioning the Law», με την εισήγηση «Η πολυμορφία της διανοητικής ιδιοκτησίας στη μόδα»³ του Θεόδωρου Χίου (υπό την αιγίδα του Οργανισμού Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας και του Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας, Αθήνα, 14/05/2015).

(β) Διοργάνωση δραστηριοτήτων

- Συμμετοχή στο 1ο Πανελλήνιο Forum Δικηγορικού Επαγγέλματος (Ζάππειο Μέγαρο, 7-8 Νοεμβρίου 2014).

Τον Νοέμβριο του 2014, η ομάδα προσκλήθηκε να παρουσιάσει το project στο 1ο Πανελλήνιο Forum Δικηγορικού Επαγγέλματος που διοργάνωσε η Ένωση Ελλήνων Νομικών «e-Θέμις» και απευθυνόταν σε δικηγόρους, δικαστές, ακαδημαϊκούς και φοιτητές της Νομικής. Η διαδραστική παρουσίαση «Ένδυμα και Νόμος: Πάιξε, ψήφισε, γίνε έκθεμα!» περιελάμβανε τις παρακάτω τρεις δραστηριότητες:

- Το ειδικά σχεδιασμένο ψηφιακό παιχνίδι γνώσεων «Πάιξε! Ένδυμα και Νόμος: Η γυμνή αλήθεια». Στόχος του παιχνιδιού ήταν η διαδραστική παρουσίαση του θέματος του project μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα.

- Τη δραστηριότητα «Ψήφισε! Θέλεις ή όχι στολή δικηγόρου;», στην οποία το κοινό ψήφισε αν επιθυμεί ή όχι στολή δικηγόρου. Το έναυσμα ήταν σχετικό βασιλικό διάταγμα του 1936. Σε

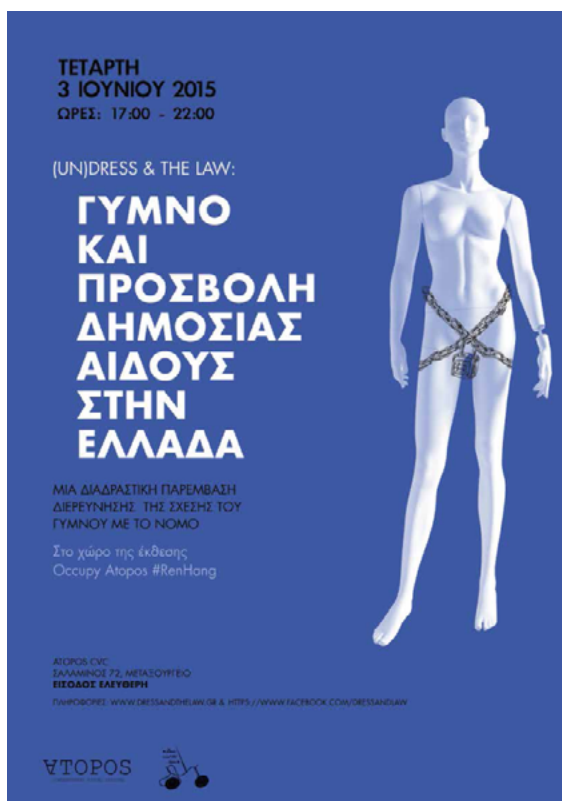
2. Δημοσιευμένο στο: Petron, J. (επιμ.), *Clothing Cultures*, τόμ. 3, τεύχ. 1, Ιανουάριος 2016, Intellect Ltd. ISSN: 20500742, Online ISSN: 20500750.

3. Η παρουσίαση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα http://www.dressandthelaw.gr/wp-content/uploads/sites/2006/2015/05/Th_Chiau_Fashion-IP-Overlaps_may2015.pdf

σύνολο 165 ψηφοφόρων, το «Ναι» επικράτησε συντριπτικά με 102 ψήφους, ενώ κάποιοι από τους ψηφίσαντες αιτιολόγησαν την ψήφο τους είτε πάνω στο ψηφοδέλτιο είτε μέσω ανάρτησης στη σελίδα του project στο Facebook.

- Τη δραστηριότητα «Γίνε έκθεμα!», στην οποία το κοινό προσκλήθηκε να αναρτήσει στο Facebook του project φωτογραφία, φορώντας είτε «δικαστηριακό ένδυμα» είτε το «τυχερό» ένδυμα σε παραστάσεις στο δικαστήριο. Στόχος ήταν η καταγραφή τού τι φορούν οι δικηγόροι σήμερα και η παρουσίαση των αποτελεσμάτων σε μελλοντική έκθεση.

- Παρέμβαση «(Un)Dress & the Law: Γυμνό και προσβολή δημοσίας αιδούς στην Ελλάδα» στον χώρο της έκθεσης Occupy ΑΤΟΠΟΣ #RenHang (ΑΤΟΠΟΣ Contemporary Visual Culture, 3 Ιουνίου 2015).

Εικ. 1. Πόστερ και εξώφυλλο του συνοδευτικού φυλλαδίου της διαδραστικής παρέμβασης «(Un)Dress & the Law: Γυμνό και προσβολή δημοσίας αιδούς στην Ελλάδα». Γραφιστικός σχεδιασμός: Νεοκλής Δελέγκος – Αννίτα Δωροβάτα.

Με αφορμή την έκθεση του Κινέζου καλλιτέχνη και ποιητή Ren Hang στον πολιτιστικό οργανισμό ΑΤΟΠΟΣ Contemporary Visual Culture, η ομάδα εξέτασε τη σχέση του γυμνού (μη ένδυμα) με τον νόμο, διοργανώνοντας τη διαδραστική παρέμβαση «(Un)Dress & the Law: Γυμνό και προσβολή δημοσίας αιδούς στην Ελλάδα» (εικ. 1). Η παρέμβαση περιελάμβανε τις εξής τρεις δραστηριότητες:

- Μια σύντομη εισαγωγή στη θεματική με τη μορφή επιτοίχιων ανακοινώσεων και εγκατάσταση βίντεο, όπου αποσαφηνίζονταν έννοιες και παρουσιαζόταν το ισχύον νομικό πλαίσιο. Στο

28 | βίντεο κατέθεταν τις απόψεις και τις εμπειρίες τους ακαδημαϊκοί, νομικοί και καλλιτέχνες⁴.
- Ένα ειδικά σχεδιασμένο ψηφιακό παιχνίδι, στο οποίο οι παίκτες καλούνταν να βρουν ποια ποινή επέβαλε το δικαστήριο σε πραγματικές υποθέσεις από τα τέλη του 19ου αιώνα μέχρι τις ημέρες μας. Στόχος της εφαρμογής ήταν η διαδραστική παρουσίαση της σχετικής νομολογίας.
- Ένα φανταστικό παιχνίδι εξιχνίασης εγκλήματος με αφετηρία την έκθεση του Ren Hang στην ΑΤΟΡΟΣ cnc. Ανακαλύπτοντας τα τεκμήρια στον χώρο της έκθεσης, μελετώντας τις καταθέσεις των μαρτύρων σε μορφή βίντεο και διαβάζοντας τη δικογραφία, το κοινό καλούνταν να λύσει το μυστήριο και να επιλέξει το κίνητρο. Στόχος ήταν οι παίκτες να βιώσουν τη διαδικασία εξιχνίασης ενός εγκλήματος και να αναρωτηθούν τι σημαίνει γι' αυτούς προσβολή της δημοσίας αιδούς.

Μελλοντικοί στόχοι

Συνεχίζοντας την έρευνα, η ομάδα φιλοδοξεί να καταρτίσει ένα χρονολόγιο ελληνικής νομοθεσίας και νομολογίας που σχετίζονται με το ένδυμα και τη μόδα. Απώτερος στόχος της ομάδας είναι να διοργανώσει μια έκθεση με αυτό το θέμα παράλληλα με ένα διεθνές διεπιστημονικό συνέδριο.

Για περισσότερες πληροφορίες:

www.dressandthelaw.gr

<https://www.facebook.com/dressandlaw/>

Η ομάδα ευχαριστεί τον προγραμματιστή Χρήστο Δεβάρη, τον Δημήτρη Αναστασόπουλο και την Ένωση Ελλήνων Νομικών «e-ΘΕΜΙΣ», τον Βασίλη Ζηδιανάκη και την ομάδα της ΑΤΟΡΟΣ cnc, την Όλια Παγώνη και τον οίκο Παγώνη, τους γραφίστες Αννίτα Δωροβάτα και Νεοκλή Δελέγκο, και τους ηθοποιούς Αγγελική Σταύρου και Ανδρέα Κωνσταντινίδη.

Μυρσίνη Πήχου

Μέλος της οργανωτικής και επιστημονικής ομάδας του project «Ένδυμα και νόμος»
myrsini2@hotmail.com

4. Στο βίντεο συμμετείχαν οι: Gary Watt, καθηγητής Νομικής στο Πανεπιστήμιο του Warwick, Ελένη Ρεθυμιωτάκη, επ. καθηγήτρια Κοινωνιολογίας του Δικαίου στη Νομική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Δημήτρης Αναστασόπουλος, δικηγόρος, δρ. Τάκης Βιδάλης, δικηγόρος και επιστημονικός συνεργάτης της Ελληνικής Επιτροπής Βιοηθικής, Κωνσταντίνος Ζίλφος, δικηγόρος, Ηλίας Κοντάκος, δικηγόρος και υποψήφιος διδάκτωρ Κοινωνιολογίας του Δικαίου, Άννα-Μαρία Πισκοπάνη, νομικός-συνταγματολόγος, Uthra Rajgorai, δικηγόρος και ιστορικός της μόδας, Γιάννης Μασκίδης, αρχιτέκτων και αστικός γυμναστής.